

Mádi Gabriella

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Filológia Tanszék, Magyar Tanszéki Csoport

A kárpátaljai magyar nyelvi valóság szépirodalmi ábrázolása (Berniczky Éva: Méhe nélkül a bába című regényének elemzése alapján)

Kulcsszavak: Kárpátalja, többnyelvűség, nyelvi repertoár, kódváltás, lexikai kölcsönzés

A szépirodalom rendszerint valamilyen módon leképezi a valóságot, így feltételezhetjük, hogy az alkotó környezetének egyes jellemzői tettenérhetők az alkotásában, és a mű értő vizsgálatán keresztül a szerzőre ható (nyelvi) közeget is jobban megismerhetjük.

Berniczky Éva Ungváron élő kárpátaljai magyar író Méhe nélkül a bába című regényének helyszínei egy fiktív település, Jóna és Csornoholova, az Ungvártól mindössze 45 kilométerre található kis falu. Térkép nélkül is el tudjuk azonban helyezni a regényt földrajzilag: hőseinek beszédes neve, a regény sajátos nyelvezete és a helyszínek mind arról árulkodnak, hogy a mű Kárpátaljához köthető. Ebben az etnikailag sokszínű, többnyelvű környezetben született műben megjelenik az a többnyelvű világ, amelyben a regény íródott, és ahol a szerző és történetének hősei mindennapjaikat élik.

Az előadás célja, hogy bemutassa azt, hogy egy kárpátaljai magyar író hogyan jeleníti meg a magyarországi olvasónak szánt magyar nyelvű regényében a nyelvileg, etnikailag és kulturálisan heterogén világot, amelyben a regénye játszódik. Bemutatjuk, miként jelenik meg egy – elsősorban magyarországi olvasóknak szánt – kárpátaljai magyar regényben, a regény szövegében a kárpátaljai nyelvi repertoár. Bemutatjuk, hogyan jeleníti meg a szerző a kódváltásokat, lexikai kölcsönzéseket, a kultúrák közötti interakció következményeit, valamint a többnyelvű lét sajátosságait.

A vizsgálat módszere a szépirodalmi szövegelemzés (stíluselemzés), ami épít a kárpátaljai magyar kontaktusváltózatot leíró társasnyelvészeti munkák eredményeire.